

ukrayiny-skhvalyv-kontseptsiyu-rozvytku-sfery-shtuchnogo-intelektu-v-ukrayini (дата звернення: 14.04.2025).

4. Financial Sector Development Strategy 2025 Ministry of Finance of Ukraine. *Офіційний вебсайт НБУ*. 2025. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Strategy_FS_2025_eng.pdf (дата звернення: 14.04.2025).

5. Павлюченко Д. М. Вплив штучного інтелекту та машинного навчання на банківські послуги. *Академічні візії*. 2024. Вип. 32. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1277> (дата звернення: 14.04.2025).

6. Використання AI у банківському секторі. *Webpromoexperts*. 01.10.2024. URL: <https://webpromoexperts.net/ua/blog/vikoristannya-ai-u-bankivskomu-sektori> (дата звернення: 14.04.2025).

Волкова В. В.

канд. екон. наук., доцент

Донецького національного університету імені Василя Стуса

Побережна А. Р.

бакалаврант ОП «Фінанси, банківська справа та страхування»

Донецького національного університету імені Василя Стуса

РОЛЬ СТРАХУВАННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТРАХОВОГО ЗАХИСТУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Вступ. Страхування відіграє важливу роль у підприємницькому середовищі, де підприємницька діяльність супроводжується численними ризиками, які можуть завдавати шкоди фінансовому стану компанії. Питання щодо забезпечення надійного страхового захисту стало особливо актуальним у контексті глобальних криз, пандемії та воєнного стану на території України.

Метою роботи є дослідження значення страхування як засобу захисту підприємницької діяльності від потенційних ризиків.

Основна частина. Страхування є важливим складником фінансової системи та одним із основних інструментів управління ризиками.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про страхування»: «Страхування – це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів громадян та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати громадянами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) та доходів від розміщення коштів цих фондів» [1].

Міжнародний аспект страхування зводиться до усунення національних відмінностей у законодавствах різних країн і уніфікації способів захисту інтересів господарюючих суб'єктів, з одного боку, та розробки таких юридичних норм, які б забезпечили страховикам наявність достатніх фінансових гарантій, з іншого боку [3, с. 75].

Отже, страхування – це двосторонні економічні відносини, які полягають у тому, що страхувальник, сплачуючи грошовий внесок, забезпечує собі (чи третій

особі) у разі настання події, обумовленої договором або законом, суму виплати з боку страховика, який утримує певний обсяг відповідальності і для її забезпечення поповнює та ефективно розміщує резерви, вживає превентивні заходи, спрямовані на зменшення ризику, а за потреби – перестраховує частину своєї відповідальності [4].

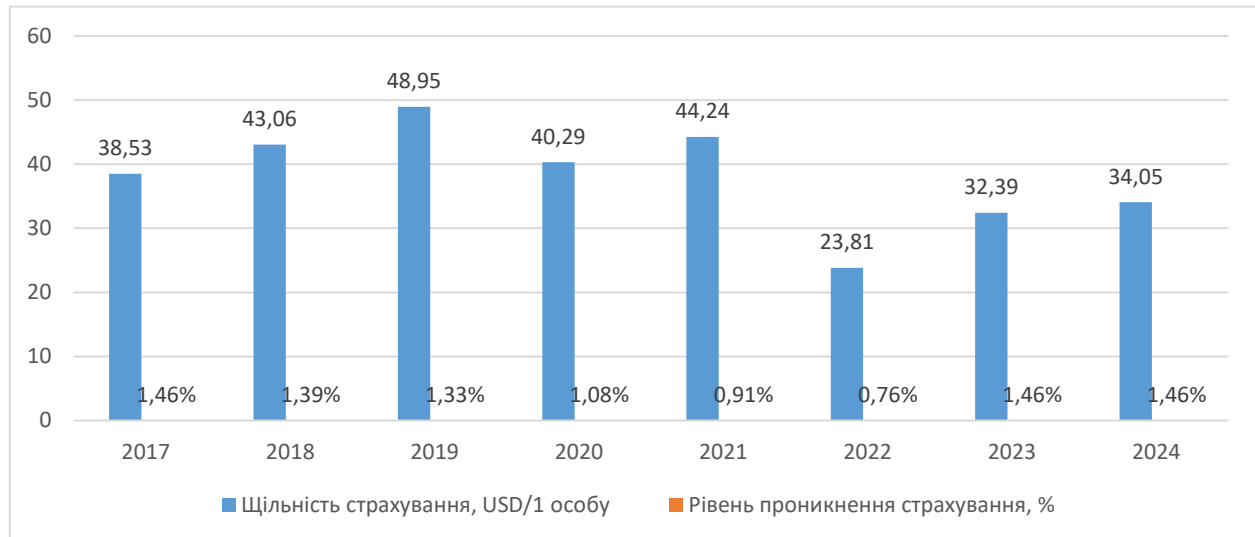

Рисунок 1 – Динаміка показників розвитку страхування в Україні [2]

Дані рис. 1 демонструють зміну щільності страхування (у доларах США на одну особу) та рівня проникнення страхування (у відсотках) в Україні за період із 2017 до 2024 рр. Щільність страхування в Україні досягала свого піку у 2019 р. на рівні 48,95 USD/особу. Після цього показник почав знижуватися, що, ймовірно, обумовлено впливом економічної нестабільності, пандемією COVID-19 та війною. У 2022 р. щільність страхування досягла мінімуму – 23,81 USD/особу, що свідчить про значне зниження активності страхової галузі в цей період. У 2023 р. спостерігається часткове відновлення до рівня 32,39 USD/особу, проте показник ще далекий від докризового рівня.

Динаміка рівня проникнення страхування поступово знижувалася, зокрема після 2019 р. З 1,46 % у 2017 р. він знизився до 0,72 % у 2023 р., що свідчить про падіння інтересу до страхування або зміну купівельної спроможності громадян.

Економічна сутність страхування є сталою категорією, що виявляється через економічні відносини, пов'язані з формуванням і використанням страхового фонду з метою організації страхового захисту. Економічний зміст страхування знаходиться в постійній трансформації під впливом соціально-економічних основ господарювання.

Підприємницьке страхування охоплює ризики, пов'язані з можливістю втрати доходів чи прибутків, зниженням рентабельності або виникненням збитків. Цей вид страхування передбачає захист від потенційних фінансових втрат, як-от простої обладнання, нереалізований прибуток через невдалі операції, чи ризики, пов'язані із запровадженням нових технологій.

Страхування підприємницьких ризиків включає два основних напрями: покриття збитків, що виникають безпосередньо, та компенсація непрямих фінансових втрат. До прямих збитків можна віднести втрати прибутку через

простої обладнання або проблеми з постачаннями матеріалів. Непрямі втрати включають, наприклад, недоотриману вигоду, збої у торговельній діяльності чи навіть банкрутство підприємства.

Через нестабільність економічної системи підприємства, особливо виробничу, поки що не змогли накопичити достатній потенціал для розвитку та створити власні резервні фонди. Страхування дає їм змогу отримати компенсацію за реальні фінансові збитки, пов'язані з певними подіями, а також впевнено користуватися кредитами для забезпечення виробничих потреб, наприклад, для створення чи придбання необхідного майна.

Страхові компанії можуть пропонувати й інші, більш специфічні програми страхування фінансових ризиків підприємств, які відповідають потребам клієнтів. Утім як типові, так і специфічні програми мають кілька ключових переваг для підприємств. По-перше, страхування допомагає зменшити фінансовий ризик, пов'язаний з непередбачуваними втратами у підприємницькій діяльності. По-друге, страхування фінансових ризиків дає змогу зберігати фінансову стабільність, забезпечувати фінансову стійкість підприємства та зосереджуватися на стратегічних цілях навіть в умовах невизначеності.

Висновки. Організації та підприємства будь-яких форм власності, виступаючи у ролі страхувальників, відчують потребу не лише у компенсації збитків від пошкодження основних фондів та оборотних коштів, але й у покритті втрат прибутку та додаткових витрат через вимушені простої чи невиконання зобов'язань перед партнерами.

Страхування стимулює виробників впроваджувати сучасні технічні та технологічні рішення, як-от надійні засоби захисту врожаїв. Завдяки розвитку страхування держава одночасно сприяє підвищенню ефективності виробництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про страхування: Закон України від 7 бер. 1996 р. № 85/96-ВР. Редакція від 01.08.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#top> (дата звернення: 15.04.2025).
2. Огляд небанківського сектору. Наглядова статистика НБУ (2020–2023). URL: <https://bank.gov.ua/ua/supervision/nonbanks> (дата звернення: 25.04.2025).
3. Водолазська О. А. Специфічні ознаки та сутність страхування. *Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції*. 2019. № 1. С. 72–76.
4. Biletska L. M. Functions of business insurance. Legal position. 2020. № 3. P. 133–136. DOI: 10.32836/2521-6473.2020-3.26 (date of access: 15.04.2025).
5. Маслій О. А., Іващенко Ю. А. Значення страхування фінансових ризиків підприємств у сучасних умовах. Праці III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми розвитку фінансів в умовах цифровізації економіки України». Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2024. С. 83–86. URL: <https://japfd.donnu.edu.ua/article/view/15911> (дата звернення: 15.04.2025).